

När "Jordbrukets apostel" gästade vår bygd.

Per Jönsson Rösiö föddes 1861 på Rösjögården i Jämshög. Efter utbildning i vår modernäring grundade han en lantbruksskola på hemmaplan, med försöks- och undervisningsfält. Då pengarna snart tröt flyttade han till Stockholm och fortsatte där att genom artiklar och frågespalter i pressen föra ut sina idéer om jordbruksförbättringar. Med början 1894 höll han även avgiftsfria kurser landet runt och 1895 utkom han med "Lantmannens bok", som fick vida spridning. Framme vid 1898 började han undervisa vid Nordiska Lantbruksskolan Hagaberg i närheten av Jönköping. Han siktede på att ge elever i åldern 15 – 50 år kunskap i främst småbruket, men *Hagaberg skall vara äfven en folkets högskola i allmän odling*. Redan nu skulle han i en landsortstidning utnämnas till det mindre lantbrukets apostel. Vid sekelskiftet lanserade Rösiö Svea, månadsskrift för alla, där första numret ägnades åt *Landbrukets mission*. Vid 1907 års riksdag beviljades han ett årligt understöd om 5.000 kr och efter en insamling kunde Hagaberg 1911 lösas in för hans räkning. Rösiös förkunnelse utgick från övertygelsen att jordbruket är vår moder- och huvudnäring och hans samhällssyn fick fasta konturer i hans arbete "Revolt" 1905. Efter denna summariska antydan om ett stort

livsverk är mitt ärende här att berätta något om Rösiös genomslag på vårt eget, lokala plan, dvs. i Röstångabygden.

Småbrukarekurserna i Billinge

Den första småbrukarekursen i vår bygd höll Rösiö i Billinge folkskola under tre dagar i januari 1905. Antalet som tecknat sig för kursen var 94, men enligt Billinge Föreläsningssällskapets protokoll uppgick åhörarantalet sista dagen till mellan 150 och 200! Till Malmötidningen kunde kandidat Bror Valdemarsson uppe på gården Brorslund inrapportera följande:

På initiativ av folkskol. K. Holmqvist i Billinge och genom dennes ihärdiga arbete och tack vare frikostigt understöd från grosshandl. W. Sonesson i Malmö har under den 9, 10 och 11 januari hållits en kurs för småbrukare i Billinge och kringliggande område av direktör P. Jönsson-Rösiö. Denna kurs är den andra i ordningen af dem Hr. Rösiö hållit i Skåne. Kursen har fortgått 5 timmar dagligen och enligt följande program:

- Den 9:de
1. Jordens beståndsdelar
  2. Gödselbehandlingen
  3. Konstgödnigen

Småbrukarekursen i Billinge folkskola 1905, e. utsnitt av samtida gruppfoto. Längst t v ses lärare N.P. Wihlborg med yvigt skägg, därefter P.J. Rösiö själv i pälsmössa. I gruppens mitt ses mötets arrangör, lärare Holmqvist i kubb, längst ned t. h. fem av hans barn, där sonen Nils vid tillfället är 11 år, som vuxen föregångsman inom skolslöjden. Det var han som på 1960-talet mindes Rösiös grästorva.

4. Dikningen.
5. Jordberedningen

Den 10:de

1. Växtföljden
2. Baljväxtkultur
3. Foderväxter
4. Utsädet
5. Foderslagen

Den 11:te

1. Utfodringen
2. Djuruppfödning och djurvård
3. Mjölknigen
4. Maskiner för småbruk
5. Småbrukets betydelse för land och folk

Till att hålla dylika kurser tycktes direktör Rösiö just vara rätte mannen. Han rycker åhörarna med sig och håller dem vakna. Föredraget är lätt och ledigt, klart och instruktivt, här och var kryddat med en viss humor, och bakom det hela ligger en varm fosterlandskärlek, som vid vissa tillfällen ger sig uttryck i ord, hvilka komma mångens hjärtesträngar att vibrera. Alla deltagarna uttryckte också sin förtjusning öfver att ha varit med om en sådan kurs. Representanterna för flera av grannsamhällena sökte hvar och en i sin stad att få Hr. Rösiö att lofva hålla dylika kurser i deras församlingar, och en lantbrukare förklarade, att blefve där en sådan kurs till i Billinge, skulle mer än tre gånger så många infinna sig. En annan lantbrukare försäkrade att hade han anat, att föredragen vore af denna beskaffenhet, skulle han hafva skickat alla sina pigor och drängar till kursen och skjutsat dem både dit och hem.

Den skånska bonden är trög, säger man, men han följer då också tröghetens lag i det hänseendet att blir han en gång satt i rörelse går han vidare framåt. En och annan friktionskraft, såsom ekonomiska bekymmer, dåliga skördeår, kreaturssjukdomar m.m. kan stundom komma hans framåtgående att afstanna, men då är helt säkert en sådan här kurs en påstötning, som åter sätter honom i gång och ger honom nytt mod att kämpa mot de svårigheter, som tidt och ofta möta honom i hans arbete och sträfvan.

Ytterligare tre sådana småbrukarekurser hölls i Billinge, 27-30 dec. 1905, 27-29 dec. 1906 och 27-30 dec. 1907. AB A. H. Schmith, Röstånga och andra företag anordnade vid dessa senare tillfällen utställning av jordbruksredskap på lekplanen framför folkskolan. Pensionerade skolläraren N. P. Wihlborg tog gruppafoton av deltagarna. En minnesgod Billingebo kunde på 60-talet om denne berätta följande: Rösiö hade som demonstrationsobjekt låtit skära ut och ta med en grästorva, en fot (ca 30 cm) i fyrkant. När den något mångordige Wihlborg vid ett tillfälle föll honom i talet, skall han ha kastat utsnittet i knät på den gamle skolläraren med följande ord: Här har mästern ett stycke av den svenska torvan!

Källor: Billinge Föreläsningsförenings arkiv; Svenskt Biografiskt lexikon.

Georg Welin